

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. julija 1874.

O b s e g: Sirarska društva v Bohinju. — Pridelek svile na Laškem. — Kako se subvencije obračajo na Štajarskem. — Poročilo glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske za občni zbor 6. maja 1874. (Dalje.) — Izposojevalno in založno društvo. — En dan na Bledu. — Nekoliko o Španjski. — Moj pès. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Sirarska društva v Bohinju.

V 19. listu „Novic“ dne 13. maja t. l. smo poročali o obiskani, ki je dne 6. maja Bohinju došlo po slavno znanih veljakih v planinskem gospodarstvu, gosp. grofu Belruptu, predsedniku kmetijske družbe Predarlske, dr. Gust. Wilhelmu, profesorju v Gradcu, in Schütz-u, tajniku kmetijske družbe Koroške. Te je namreč minister kmetijstva kot izvedence odločil za pregled tistih sirarskih društev po cesarstvu, katera so lansko leto za državne premije prosila.

Ker bode naše bralce gotovo tudi zanimalo, kaj omenjeni profesor gosp. dr. Wilhelm sam o sirarskih društvih v Bohinju piše, podamo tu njegov spis iz od njega vredovanega lista kmetijske družbe Štajarske, „der steierische Landbote“.

„Leto je komaj, kar se je v sosedni deželi Kranjski, v romantični dolini Bohinjski, na spodbudo gosp. župnika Janeza Mesarja na Bohinjski Bistrici zaradi ustanove sirarskega društva snidilo nekoliko kmetovalcev omenjene občine in sosednih vasi Bitnje in Lepence. Pravila so se sestavila, potrebne priprave so se napravile, kotli, posoda, obroči za sir in druga oprava za sirarijo se je na skupne stroške nakupila, najel se je sirar iz sosedne poknežene grofije Goriške in začela se je sirarija brž, ko je prišla živina na planine. Od 10. junija do 27. julija se je delal sir na planini Bitenjski, katera je 3000 do 4000 čevljev visoka in lastnina društvenikov; od 28. julija do 14. septembra je pa bila sirarija na planini Gonjač, katero je društvo v najem vzelo od Kranjske obrtniške družbe. Poprečno je imelo društvo, katero je 13 društvenikov štelo, 68 krav. Te so dale v 95 dneh skupaj 22.380 bokalov mleka, katero se je podelalo v sir. Akoravno je bila oprava še pomanjkljiva, kar pri začetku tacega podvzetja ne more skoraj drugače biti, so vendar izdelali 5303 funtov sira, katerega so prodali trgovcu v Ljubljani po 37 gld. cent. Siratka se je pa razdelila med društvenike.

Za prodani sir so dobili 1963 gld. 59 kr., zaslužek in hrana ter drugi troški so vzeli 170 gold., toraj je bilo 1793 gold. 59 kr. čistega dohodka, katerega so društveniki med se razdelili po meri oddanega mleka. Na bokal mleka je toraj prišlo 8 krajc. in posamesni društveniki so dobili od 70 gold. 40 kr. za 880 bokalov mleka do 286 gold. za 3575 bokalov, in to vse kot dohodek 95 dnevnega planšarstva. Ena krava je toraj v teh dneh poprečno 28 gold. 30 kr. dohodka dala. Po-

sežno opomniti je treba, da se je ta dober vspeh le s tem dosegel, da se je ves izdelek skupno prodal.

Bil sem nedavno v Bohinju, da bi o tem sirarskem društvu kaj natančnejega zvedel. Pa kako sem se veselil, ko sem zvedel, da je ta zgled, umno in koristno z mlekom ravnati, že posnemovalce dobil, in da so se 4 taka društva ustanovila. To v Nemškem rovtu sem ravno pri delu našel, ker je le malo dni prej pričelo svoje delo. Tu in pa pri društvu v Ravnah, katero se je namenilo s sirarijo 26. maja pričeti, se hoče celo leto sir delati, pozimi v vasi, poleti na planini. Tretje novo ustanovljeno društvo v Nomeni pa hoče, kakor ono lani ustanovljeno, le na planini delati.

Opazil sem tudi na Tirolskem in Predarlskem, da ustanova enega društva je bila vselej spodbuda k ustanovi enacih podvzetij. V Malsu na Tirolskem na pr. so napravili pozimi 1868/69 prvo sirarsko društvo in danes se v tamošnji okolici taci našteje dvanajst.

Tudi na Koroškem, Gornjem Avstrijskem in Solnograškem so vže sirarska društva. Le pri nas na Štajarskem se ta koristna društva ne morejo ustanoviti, akoravno se doslej mnogokratnih spodbud ni manjkalo. Pa mi smo vendar prepričani, da bi tudi pri nas na Štajarskem, ko bi se le vže enkrat začelo, zgled ravno to moč imel, kakoršno je imel v prej imenovanih deželah in da bi se število društev za skupno podelovanje mleka v sir ravno tako hitro množilo, kakor smo to videli v zadnjih letih pri pomočnih društvih. Toraj le brzo na delo in podvizajte se z ustanovo prvega sirarskega društva!

Pridelek svile na Laškem.

Iz Milana in Brešje se poroča, da je letos reja svilnih gosenic končana, in da bodo kokoni kmalu prodani. Nadjali so se spomladi najbolje letine, al reji svilnih gosenic sta škodovala mnogo, mraz in pozno razcvetanje murbinih dreves. Dobiček svilorejcev ne bo velik, akoravno je bila letina gledé na množino kokonov bogata. Cena kokonov je namreč zeló nizka, ker so lahki in ne dajo veliko svile. Letos so na svilnem semnju v Brešji prodali 100.000 kilogramov kokonov in se sploh sliši, da jih toliko še ni bilo nikoli na semnju.

Kako se subvencije obračajo na Štajarskem.

Dražba goveje živine za plemo.

Meseca oktobra se bodo sopet v Gradcu, Mariboru in Celju goveda za plemo po dražbi prodajala, in sicer

goveda treh deželnih plemen, to je, Muricodolskega, Pomurskega (Murboden - Rasse) in Marijinodvorskega. Kmetje, ki se želé te dražbe udeležiti, se morajo naj-pozneje do 1. septembra t. l. pri centralnem odboru v Gradcu oglasiti in 10 gold. za oglasilni list položiti, da se potem smejo dražbe udeležiti. Na poznejše oglase se ne bode ozir jemal. S tem se pa tudi oni živino-rejci, ki imajo za plemo priležnih mladih bikov in junčkov čiste krvi, vabijo, naj to centralnemu odboru o pravem času na znanje dajo, ako jih hočejo oddati.

Prešiči za plemo.

Tudi letos se bode nekoliko plemenskih prešičev suffolk — in berkširskega plemena za plemo razdelilo. Tisti kmetovalci, ki želé takih prešičev si omisliti, naj to centralnemu odboru v Gradcu naznani in za vsakega prešiča 10 gold. pošljejo, da se jim more potem postreči.

Iz „Slov. Gosp.“

Poročilo

glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske

za občni zbor 6. maja 1874.

B. Gledé družbinih opravil se poroča naslednje.

(Dalje.)

Sl. c. k. deželna vlada je kmetijski družbi z dopisom od 24. junija 1873 št. 4715 poslala načrt postave, zadevajoč varstvo poljskega posestva, da naj ga natanko pretresa in naznani o njem svoje mnenje.

To postavo, ki je za kmetijstvo tako važna, je družba v vseh §§. na tanko prevdarila in nasvetovala nekatere spremembe v njej po razmerah naše dežele, ter je 10. avgusta 1873 pod števil. 898 naznanila o njej svoje mnenje.

Ker sta družbeni centralni odbor in sl. deželni odbor opozorila na potrebo odtoka iz Ložke doline, izsušenja Cerkniskega jezera in urejenje reke Unce, je sl. c. kr. deželna vlada od sl. c. kr. ministerstva za kmetijstvo z dopisom od 27. maja 1873 št. 5434/862 pooblaščenca vsled družbi naznanjenega dopisa od 3. junija 1873 št. 4130 potrebna dela, za katera je sl. ministerstvo dovolilo 1000 gold., izročila Tržaškemu inženirju dr. Rafaelu Visintini ju. Ali so se ta dela že pričela in imela vseh, se centralnemu odboru ni dalje poročalo.

Zavoljo grozno škodljive toče, ki je 19. julija 1873 po Dolenskem toliko vinogradov pokončala, se je odboru zdelo potreba, izvedenega vinorejca gosp. Antona Ogulin-a iz Novega mesta poslati v vinski zbor, ki se je bil pozne jeseni l. l. zbral na Dunaji, s tem namenom, da bi se tam posvetoval s strokovnjaki, kako bi se pokončane vinske trte dale oživiti brez čisto novih zasajanj, sploh pa, kako bi se vinogradi v najkrajšem času zopet mogli storiti rodovitni, da bi njegove skušnje precej razglasil poškodovanim vinorejcem v poduk.

Gosp. Ogulin, ki je bil to poslanstvo sprejel proti popotni štipendiji 120 gold., je 24. marca oddal poročilo, katero se bo razglasilo.

Več srenj je prosilo dovoljenja za nove živinske sejme; sl. c. kr. deželna vlada je prošnje izročila centralnemu odboru v pretres, in po dotičnih razmerah se je nasvetovalo, da naj se dovolijo ali pa tudi odrečejo.

Po želji sl. deželnega odbora od 23. avgusta u. l. pod št. 4982, naj bi se iz družbene bukvarnice sadje in vinorejski šoli na Slapu dalo taci bukev, katere bi se v tej šoli mogle s pridom rabiti, je centralni odbor izročil 13 knjig po 5 natisov in od 5 knjig po en natis sl. deželnemu odboru za poslanje vodstvu omenjene šole.

Centralni odbor se je na vso moč prizadeval, da

so bili naši domači kmetijski izdelki suhe zemlje in tudi Ljubljanskega močvirja z vsemi oddelki šote skupaj in v prijetni sestavi na mednarodni Dunajski razstavi lansko leto 1873 razpostavljeni. Podružnice in posamezni večji posestniki so prizadevanje izdatno podpirali in so na prošnjo odboru in oziroma družbinemu razstavnemu odboru in oziroma družbinemu razstavnemu zboru na pomoč prav veliko hvalevrednega oskrbeli. Vendar se je moralo še veliko izdelkov nakupiti, kar je z drugimi plačevanji za prostor v razstavi na Dunaji, za police, za steklene vaze, jerbaze, vreče, za voznino tje in nazaj, za poslanje poročevalca i. t. d. družbi prizadajalo veliko stroškov. Ako bi teh stroškov ne bila zljajšala dobrotljivost Njih ekscelencije gosp. ministra kmetijstva, bi bili družbi še občutljiviši, zlasti ker v tej reči ni imela od nikoder nikakoršne podpore.

Družbeno razstavo, o kateri je odbornik gosp. Fr. Schollmayer, čegar prizadevanje pri vravnovanju te sestave se mora hvaležno pripoznavati, spisal natančno poročilo, je vodstvo razstave počastilo s sreberno medaljo za zasluženje in napredek. Tudi je gosp. Franc Schollmayr po ukazu sl. c. kr. ministerstva kmetijstva sestavil in v razstavo poslal poljedelsko statistiko, katero je sl. ministerstvo kmetijstva s posebnim pripoznanjem pohvalilo.

Po ukazu sl. c. k. ministerstva za kmetijstvo od 6. maja 1872 št. 1478 in do 6. januarija 1873 št. 188/34, katero je napravljalo ilustracijo zgodovine plugov za mednarodno svetovno razstavo Dunajsko, je centralni odbor poslal 4 razne pluge, ki so na Kranjskem navadni:

- a) za globoko zemljo po ravninah,
- b) za plitvo prst v ravninah,
- c) za kamenita tla Kraške okolice z navadnim ojesom, in

d) po goratih krajih navadni gorjanski plug z dvema lemežema, črtalom in s plužno desko, ob enem je odbor tudi dodal podobe različnega vpreganja v naši deželi, katere je gosp. dr. Papež iz prijaznosti brezplačno izdelal, ter tako dal podobo naših plugov in vpreganj. Z dopisom od 8. februarja 1874 št. 1800/183 je sl. ministerstvo izreklo toplo zahvalo in vse predplačilne stroške povrnilo. Pri tej priliki je pa tudi centralni odbor gosp. dr. Papežu izrekel srčno zahvalo, ker je bil on z brezplačno narejenimi podobami vpreganja k tej pohvali bistveno pripomogel.

Ko je bil deželni zbor Kranjski ljudskim učiteljem, obrtnikom in posestnikom za popotne štipendije na Dunajsko svetovno razstavo iz deželnega zaklada dovolil 1500 gold., je v svojem dotičnem oznanilu prosilec ukazal izročiti svoje prošnje za te štipendije centralnemu odboru kmetijske družbe, katerega je z dopisom 4. maja 1873 št. 6660 prosil, naj naznani 10 najbolj vrednih prosilcev za popotovanje na svetovno razstavo. Tej želji se je z nasvetom 6. julija 1873 radovoljno vstreglo.

Kakor vsako leto, tako se je tudi za minulo leto 1873 sl. c. kr. deželnemu predsedništvu po dokončani žetvi poročalo o počeznih pridelkih; povdarjalo se je, da je bila letina veliko slabija, kakor po navadi, tako da je bilo po posameznih krajih skoraj vsih pridelkov jako malo; zlasti se je bilo bati v Št. Jerneji na Dolenskem, kjer je bila toča pridelke in trto popolnoma pokončala, velikega pomanjkanja. Zato se je sl. c. kr. predsedništvo opozorilo, naj po okrajnih glavarstvih oskrbi nabiranja denarja, da se pretečemu pomanjkanju izdatno in o pravem času pomaga.

(Konec prihodnjič.)